

SLUŽBY PRO SENIORY

MUDR. ZDENĚK KALVACH

1. VÝUKOVÉ CÍLE

Žáci

- na příkladech vysvětlí, že naprostá většina starých lidí i s disabilitou může a má žít v domácím prostředí a že k tomu se rozvíjejí terénní služby;
- ocení význam dobrovolnictví.

2. FAKTOGRAFIE

Pro křehké a závislé lidi (nejen seniory) existuje paleta služeb. Jejich těžiště by mělo spočívat na místní, komunitní úrovni. Je snaha, aby co nejvíce seniorů i se závažnou disabilitou žilo s využitím terénních služeb v domácím prostředí.

Dlouhodobou či trvalou ústavní péči vyžaduje asi 3–5 % seniorů ve věku nad 65 let. Významným faktorem ústavní péče může být také odlehlost bydliště bez příslušných služeb.

Terénní služby mohou být profesionální či dobrovolnické.

Orientačně lze uvést:

- Praktický lékař – měl by pomáhat ve vyhledávání a koordinování vhodných služeb.
- Domácí ošetrovatelská péče (home care) – zajišťuje kvalifikované ošetrovatelské úkony (např. převazy bércových vředů a jiných chronických ran, aplikace inzulínu) a komplexní ošetrovatelské hodnocení v domácnostech pacientů, což snižuje potřebu nemocniční péče.
- Pečovatelská služba – sociální služba zahrnující např. zajištění nákupů, rozvoz jídla apod.
- Osobní asistence – umožňuje lidem s těžkým zdravotním postižením (bez ohledu na věk) běžné činnosti, jichž nejsou sami schopni – např. oblékání, jídle, mytí, ale také doprovázení na úřady, do škol apod.) – může být i celodenní.
- Domy s pečovatelskou službou – lidé žijí v pronajatých bytech, není narušeno jejich soukromí a v domě jsou soustředěny pečovatelské služby včetně možnosti využívat společnou jídelnu.
- Domovy důchodců (DD), léčebny pro dlouhodobě nemocné (LDN), ošetrovatelská centra (OC) jsou pobytová lůžková zařízení, kde jsou lidé

dlouhodobě ošetřování, když nemohou ze zdravotních a funkčních důvodů žít ve svém vlastním prostředí.

- **Respitní služby** – služby na pomoc pečujícím rodinám, zařízení, která převezmou člověka se závažným zdravotním postižením na několik hodin denně či na několik dnů až týdnů, např. po dobu dovolené rodinných příslušníků.
- **Tísňové volání** – senior, obvykle křehký, osamělý, má na náramku či přívěsku tlačítko, kterým může přivolat pomoc v případě nouze (např. po pádu). V bytě musí být telefon.
- **Dobrovolnictví** znamená dobrovolnou bezplatnou prospěšnou aktivitu v různých oblastech života. V souvislosti se seniorskou tematikou může mít nejčastěji tyto formy: *dobrovolník – lektor* určité dovednosti v klubu seniorů (např. práce s internetem), *dobrovolník – asistent*, průvodce na procházky, do divadla, společník v domácím prostředí, v domově důchodců, v nemocnici. Činnost dobrovolníků většinou řídí nějaká organizace (Hestia, Česká alzheimerovská společnost, Sue Ryder, místní dobrovolnické centrum v daném městě nebo přímo koordinátor pracující při nemocnici nebo domově důchodců). Dobrovolnická činnost poskytuje možnost pro zapojení všech věkových kategorií, i studentů, do smysluplné a vzájemně obohacující interakce se seniorskou populací.

SHRNUTÍ

Zdravotní služby řeší zdravotní problémy seniora a při tom by se měly snažit podporovat jeho celkovou zdatnost a soběstačnost (schopnost sebeobsluhy). Sociální služby zjednodušeně řečeno pomáhají s těmi činnostmi sebeobsluhy, na které senior již nestačí. Veškeré zdravotní a sociální služby by měly směřovat k podpoře autonomního a důstojného života seniora, pokud možno v domácím prostředí. Pravidelná ošetřovatelská péče (injekce, převazy) je řešitelná domácí zdravotní péčí (home care), kterou předepíše obvodní lékař. Pomoc v domácnosti, běžné nákupy, běžný úklid, pomoc s hygienou, donáška nebo ohřátí obědů, asistence při oblékání i při jídle jsou řešitelné s pomocí pečovatelské služby (= sociální služba). Domácí zdravotní péče je hrazena do určité míry pojišťovnou, pečovatelskou službu si platí klient, ceny za jednotlivé činnosti se pohybují v dosažitelných částkách. Bohužel ne ve všech místech ČR domácí pečovatelská služba existuje, což by mělo být zájmem místních samospráv. Ústavní péče (domov důchodců, léčebna dlouhodobě nemocných) znamená pro seniora vytržení z přirozeného prostředí, ztrátu soukromí a do velké míry i ztrátu autonomie. Velmi příjemným a užitečným zpestřením života seniorů

mohou být dobrovolníci. Dobrovolnictví znamená dobrovolnou bezplatnou prospěšnou aktivitu v různých oblastech života. V souvislosti se seniorskou tematikou může mít nejčastěji formu: dobrovolník-lektor určité dovednosti v klubu seniorů (např. práce s internetem), dobrovolník-asistent, průvodce na procházky, do divadla, společník v domácím prostředí, v domově důchodců, v nemocnici. Činnost dobrovolníků většinou řídí nějaká organizace (Hestia, Česká alzheimerovská společnost, Sue Ryder, místní dobrovolnické centrum v daném městě nebo přímo koordinátor pracující při nemocnici nebo domově důchodců). Dobrovolnická činnost poskytuje možnost pro zapojení všech věkových kategorií, i studentů, do smysluplné a vzájemně obohacující interakce se seniorskou populací.

Literatura

Kalvach, Z., Hrabětová, E. 2004. Senior a já, já a senior? Praha: Společnost přátelská všem generacím (*ke stažení na www.spvg.cz*)